

ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ЕМПІРИЧНОГО ТА КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ

Піддячий Володимир Миколайович

ORCID ID: 0000-0002-8596-6749

доктор філософії, старший науковий співробітник відділу андрагогіки
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України, Україна

У сучасних умовах особливо гостро постає запит на професійно розвиненого фахівця, здатного розв'язувати складні виробничі проблеми, забезпечуючи суспільний розвиток [5]. Це обумовлює актуальність досліджень присвячених професійному розвитку фахівців, зокрема, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти на основі компетентнісного, особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів [4]. Його розглядають як процес вдосконалення існуючих та набуття нових професійних та загальних компетентностей в умовах неперервної професійної освіти, самовиховання та здійснення професійної діяльності у сфері вищої освіти і науки. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти спрямований на гармонізацію його психологічної сфери [6] та реалізується через навчання, зокрема, вивчення англійської мови [3], стажування, участь у наукових проектах, конференціях тощо. Він сприяє покращенню якості навчальної, методичної, наукової та організаційної діяльності, а також розвитку їхньої особистості. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти проаналізовано у контексті теорії емпіричного та контекстного навчання.

З позиції теорії емпіричного навчання ґрунтується на ідеї, що знання створюються шляхом трансформації досвіду. Згідно з нею, науково-педагогічний працівник активно здійснює професійний розвиток, використовуючи власний досвід як джерело навчання, рефлектуючи його та застосовуючи до нових ситуацій. Теорія емпіричного навчання має свої корені в роботах видатних психологів та педагогів, таких як Дж. Дьюї, К. Левін, Ж. Піаже, Л. Виготський та ін. Одним з найвідоміших представників цієї теорії є Д. Колб, який запропонував модель навчального циклу, що складається з чотирьох етапів: 1) конкретний досвід; 2) самоспостереження; 3) теоретичне узагальнення; 4) активне експериментування. За Д. Колбом, ефективність навчання залежить від успішності проходження всіх цих етапів, переходячи від дії до рефлексії, від досвіду до абстракції та навпаки [1].

Теорія контекстного навчання враховує зв'язок з практикою та особливості ситуації в якій здійснюється навчання. Згідно з нею, професійний розвиток буде ефективним, коли науково-педагогічного працівник застосовуватиме сформовані компетентності в реальних або змодельованих професійних контекстах, а також розвиватиме свої навчальні потреби, цілі, стратегії та оцінки на основі свого досвіду [2].

Висновки. Здійснене дослідження дозволило дійти висновку, що до переваг професійного розвитку на засадах:

– теорії емпіричного навчання можна віднести: а) врахування індивідуальних особливостей, інтересів, потреб, стилю і темпу навчання; б) сприяння розвитку

критичного мислення, творчості, співробітництва, рефлексії та застосування знань у практичній діяльності; в) акцентування на досвіді, який є найбільш ефективним джерелом навчання; г) створення сприятливої атмосфери навчання, яка базується на довірі, повазі, взаємопідтримці, відкритості, співпраці та відповідальності; г) залученню різноманітних інформаційних та комунікаційних ресурсів (зокрема онлайн-сервісів), які розширюють можливості навчання, спілкування, обміну досвідом та саморозвитку.

– теорії контекстного навчання можна віднести: а) розвиток професійної компетентності, адаптації, інноваційності та неперервності навчання; б) задоволення індивідуальних та соціальних потреб, мотивів, інтересів та цінностей; в) збагачення життєвого досвіду, особистісного зростання, саморозвитку та самореалізації; г) створення умов для активної, творчої, рефлексивної навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дернова М. Моделі емпіричного навчання дорослих: зарубіжний досвід. Порівняльно-педагогічні студії № 2(24), 2015. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2015/02_03/5.pdf
2. Желанова В. В. (2014). Теорія і технологія контекстного навчання майбутніх учителів початкових класів. Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. док. пед. наук. Луганськ: ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5602/1/V_Zhelanova_oref_GI.pdf
3. Піддячий В. М. (2016). Методика саморозвитку англомовної компетентності майбутнього педагога в контексті європейських орієнтирів. Молодь і ринок, 10 (141), 65–69. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/706073/>
4. Піддячий В. М. (2019). Психологічні умови формування громадянської компетентності майбутніх педагогів. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Вип. 1 (15), 77–86. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718177/>
5. Піддячий М. І. (2019). Сутність формування компетентностей старшокласників. Реалізація компетентісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.). Київ: Пед. думка. С. 269. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718737/>
6. Піддячий М. І. (2020). Ключові компетентності старшокласників: організація здорового способу життя. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, Вип. 3. С. 316. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32901>